

Kiviniemi - yhdeksän eläjän kylä eteläisessä Aunuksessa

Kiviniemen kylä sijaitsee eteläisessä Aunuksessa suurenpuoleisen Šotjärven luoteispäässä. Lähin suuri asutustajama on muutaman kymmenen kilometrin päässä Jessoila Säämäjärven rannalla. Melko lähellä olivat aikoinaan lännessäpäin Hyrsylän mutkankin itäisimmät kylät.

Kiviniemi ei ole koskaan ollut suuri kylä. Vuonna 1905 siellä oli arkistotietojen mukaan 16 taloa. Taloja on jäljellä vieläkin kylänraitin verran, mutta entäpä asukkaita? **Anni Gavrilova**, kohta 80 vuotta täyttävä virkeä ja nauravainen babuška, tätä nykyä kylän vanhin eläjä, sanoo: "Vuota, mie tsitaitseen". Laskee sormin ja ilmoittaa: "Yhdeksän hengie ympäri vuuvun". Kesällä väkeä on toki enemmän; lapsia, lastenlapsia ja kesäasukkaita

Vähissä on siis nyt kylän väki, mutta toista oli ennen. Taloja oli paljon ja kaikissa taloissa pirtit täynnä eläjiä. Nyt kylä pienenee kuin pyy maailmanlopun edellä. Vanhat kuolevat vähitellen pois ja nuoret lähtevät opiskelemaan ja sille tielleen jäävät, kuka minnekin.

Anni Gavrilova, omaa sukuaan Kirilova, on syntynyt ja elänyt Kiviniemessä lukuunottamatta viime sotaa ja senjälkeistä aikaa. Silloin meni kahdeksan vuotta evakkotiellä: ensin kaksi vuotta Baskiriassa ja sitten kuusi vuotta Kantalahdessa.

Kylässä ei ollut hänen lapsuutensa aikoina - eikä myöhemminkään - koulua. Lapset kävivät muutaman kilometrin päässä Ylälehen, karjalaisittain Joven kylässä, 4-luokkaisen koulun. Joki tarkoittaa tässä suurta Suojujokea, joka laskee Šotjärveen Ylähen ja Sodderin luona. Kun Annin omat lapset myöhemmin kävivät samaa koulua, se oli jo kasvanut 8-luokkaiseksi.

Annin syntymäkotona oli tavallinen karjalainen talo, ei pohatta, ei köyhä. Navetassa oli neljä lehmää, kaksi hevosta ja lampaita. Kun sitten kylään perustettiin kolhoosi Krasnyj navolok (Punainen niemi), niin sinne kohta haettiin Kirilovienkin taloudesta toinen hevonen (onneksi vanhempi) ja kolme lehmää. Yksityislehmiä sai olla

Kiviniemen kylän talot reunustvat lahden kaarevaa rantaa.

vain yksi; liiat otettiin pois.

Kalastus oli ennen sotia ja vielä pitkään sen jälkeenkin tärkeä elinkeino. Tärkein pyyntiväline oli sulan veden aikaan nuotta, talvella verkot ja merat. Kalaa sai siihen aikaan paremmin kuin nykyään: siikaa, haukea, kuhaa, särkeä, ahventa ja muikkua. Nuotta oli jo niin suuri pyydys, ettei siihen tavallisesti yhdellä talolla ollut varaa. Niinpä oli muodostettu kahden talon nuottakuntia. Kun Šotjärvi on Kiviniemen puolella sangen matala, hyvillä apajapaikoille sai soutaa monia kilometrejä. Anni kertoo lapsena olleensa kymmeniä kertoja buaban kera yön nuotalla, sitten kotiin ja aamiaisen jälkeen kouluun. Siihen aikaan lapsienkin piti ruotoa.

Lapsia Annille ja hänen miehelleen syntyi kaikkiaan kuusi, joista kolme kuoli jo pieninä. Anni itse työskenteli kylän kaupassa, oikeastaan kahdessakin kaupassa, myyjänä seitsemän vuotta ja leipomossa leivän paistajana 17 vuotta. Lapsista nuorin poika on työssä Kontupohjassa, tytär Kostamuksessa ja yksi poika on kotosalla. Annin mies kuoli talvikalalla ollessaan avannon ääreen. Tuos-

tapauksesta on jo 18 vuotta. Eläkkeellä ehti olla vain puoli-toista vuotta, Anni muistelee.

Kiviniemen vaatimaton tsasouna seisoo yhä kalmismuan tuuhaiden kuusten keskellä. Se ei ole loittona tiestä, muttei näy tielle saakka, mikä seikka saattaa olla vain hyväksi näinä levottomina aikoina. Rajasotien aikana 1918 melkein koko kylä paloi, mutta tsasouna säästy.

Se on säästynyt myös menneiden vuosikymmenien tuholaisilta, ehkä kylän syrjäisen sijainnin takia.

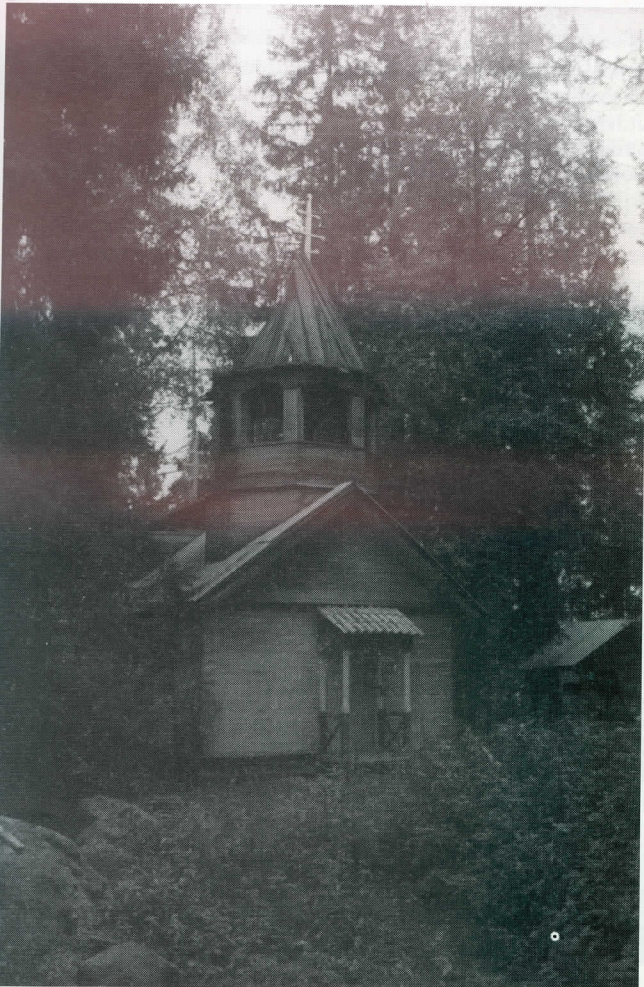
Anni Gavrilova kertoo kysyneensä mummultaan, mistä taako tämä, konsa tsasouna on laitettu. En kyllä muista, oli mummu vastannut. Tästä voi päätellä, että tsasouna on ainakin 200 vuotta vanha. Ennen sisällä oli ikoneita koko seinän

Anni Gavrilova, kylän vanhin eläjä.

Iso lammaskatras elävöittää hiljaista kylätietä, joka johtaa taaemmaksi viljelyksille ja kalmismualle.

Kiviniemen tsasouna on säilynyt läpi vuosikymmenten alkuperäisessä tehtävässään.

Tsasouan vieressä on koristeellinen hirsikatso suojaamassa vanhaa ristiä.

täysi, muistelee Anni, mutta sotavuosina ne hävisivät, kunne lie joutuneetkin. Kun elämä kylässä jälleen vakiintui, Annin muzikka hankki tsasouanaan kaksi ikonia. Myöhemmin niitä on saatu lisää. Tsasouan vieressä oikealla puolella on kaunis hirsikatso, jonka sisällä on puuristi, ja ympärillä on kylän vanha kalmismualla hiljalleen maatuvinen hautarakennelminen. Siellä aivan tsasouan kupeella lepää myös Annin tutto. Kiviniemeläisten uusi, nykyisin käytössä oleva hautausmaa on noin puolentoista kilometrin päässä kylän toisella puolella.

Vaikka suomalaisturisteja liikuskelee joka puolella Karjalaa, ei heitä juurikaan ole käynyt Kiviniemessä. Monen sortin saarnamiehiä kyllä kuljeskelee Ylähessä ja posolkalla, mutta kun tie on loppumatkalla huono, eivät nämä ”papit” ruohtaa lähtemään matalapohjaisilla autoillaan Kiviniemeen asti. Saateiden jälkeen tuo kolmen kilometrin osuus onkin todella kurjassa kunnossa, täynnä syviä vesihautoja. Eipä ole kyllä kehumista posolkankaan päävylässä.

Teksti ja kuvat:
SAKARI VUORISTO